

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Θ'.

✱ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ, 15 ΤΟΥ ΜΑΗ 1911 ✱

ΑΡΙΘΜΟΣ 436

"Ενας λαός ύψώνεται άμα δειξῆ πῶς δὲ φο-
βᾶται τὴν ἀλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΗΡ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ. Σονέτο.

ΚΑΘΑΡΕΤΗ ΔΗΛΑΑ. Τοῦ φονιά τοῦ παράδομα.

Ε. ΚΑΡΑΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ. Ἡ ἐφαρμογή τοῦ γλωσσικοῦ νόμου.

Κ. ΚΑΡΘΑΙΟΣ. Στὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ Βροχούλα.

ΔΗΜ. ΚΑΙ Κ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ. Στὸν τιμημένο καὶ μεγάλο ποιητὴ μας.

Γ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ. Ἕγνος στὸν Ἐθνάρχη Κωστὴ Παλαμά.

Β. ΡΩΤΑΣ. Κυπαρίσσι.

ΧΩΡΙΑΤΗΣ. Ἀπὸ τὰ χωριάτικα ἔθιμα — Ἡ Κούνια.

ΨΥΧΑΡΗΣ. Μάτι καὶ μάτι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΜΑΣ — Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩ-
ΜΗ — Ο, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΥΜΝΟΣ

ΣΤΟΝ ΕΘΝΑΡΧΗ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ

Ἀπὸ τὴν φυγὴ βγαλμένη
Τῷ Ρωμῶνι τῇ γερῇ,
Δυνατὲ καὶ ἀντρεπωμένη,
Χαῖρε, ὦ χαῖρε Ποιητῇ.

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὸ στίχο
Ποῦ μὲ ὄρμη τῇ γίς μετροῦ,
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὸν ἦχο
Ποῦ μαγέθει τὴν καρδιά.

"Αργεῖε νᾶρθαι ἡ μέρα κείνη
Κ' εἴταν ὅλα σιωπηλά·
Εἶχε ἡ Μούσα μούμια γίνεῖ
Στοῦ δασκάλου τῇ σκλαβιά.

Στοῦ μικρόχαρου τὰ ρήχη
Ἐσερνότουνε δειλή·
Τὸ φτερὸ Σὺ ἀπλώνεις πῆχη
Καὶ σηκώνεις τῇ φωνή.

Νοῦ, καρδιά καὶ σκέψη δένεις,
Μιά θυμώνεις, μιὰ ἀγαπᾶς,
Τὸν Ἀρχιλοχὸ ἀνασταίνεις
Καὶ τοὺς Πίνταρους ξυπνᾶς.

Ἡ ἄρμονία μόνος σου νόμος,
Κ' ἡ Ἰδέα σου ὁδηγός·

Σκορδαλὸς οὐρανοδρόμος,
Αἰθερόχαρος ἀητός

Πάντα στὰ ψηλὰ βιγλίζεις,
Καὶ στὰ ὠραία καὶ στὰ τρανὰ
Καὶ φῶς δίνεις σ' ἔ,τ' ἀγγίζεις
Μὲ τὰ ἐλόφωτα φτερά.

Μπρός σου ἀνοίγει σὰν τὸ ρόδι
Κόσμος νέος ἀλαργινός·
Φῶς τὸ χέρι, φῶς τὸ πόδι
Κι ὅλα μέσα σου εἶναι φῶς.

Καὶ φωτιὰ ποῦ σπιθηρίζει
Πόνους, πόθους κελαῖδει
Καὶ σκορπάει, βροντᾶει, σαλπίζει,
Ξυπνητῆρι στή Φυλή.

Φλόγα ποῦ κατάρρα βρέχει
Καὶ θυμὸ στὸν ξεπεσμό,
Μὰ ὡς νερὸ καθάριο τρέχει
Σὰ μηνᾶει τὸ σηκωμό.

Καὶ θωρῶ καὶ γὼ τῇ σκρόφα
Σκοτωμένη, τῇ Σκλαβιά·
Καὶ στή γίς τῇ θεοθρόφα
Ἄνοιξη βλασταίνει νιά.

Καὶ θωρῶ ἄθρωπους καινούριους,
Νιὸς ἡρώους, Ἀκρίτες νιὸς,
Καὶ γροικῶ φαλμὸς καὶ θούριους,
Καραϊσκους, Σολωμούς.

Καὶ γροικῶ ζωῆς ἀντάρα
Καὶ θωρῶ γερὰ κορμιὰ
Νιῶνε κορμισιῶ, ὦ λαχτάρα!
Γλώσσα ἀκούω ἄρμονικιά.

Στή γίς πῶριζε μιὰ μέρα
Ἄ δικέφαλος ἀητός,
Κυματίζει πέρα ὡς πέρα
Ἄσπρογάλανος σταθρός.

Τὶ χρυσόνειρα, τί θάμα,
Ἄπου δὲν τὸ βάζει ὁ νοῦς!
Γύρο σῶπασε τὸ κλάμα,
Νίκης μόνον ἀκούω σκοπούς.

Ξύπνησε ὁ Μαρμαρωμένος!
Βροντοκράζει μιὰ λαλιά.
Χαῖρε ὅπου ἔδωκες στὸ γένος
Μιὰ Φλογέρα Βασιλιά.

Κ' ἔβγαλες ἀπὸ τὸ χῶμα
 Ἔνα γύφτικο βιολί,
 Χαίρε τὸ γλυκό σου στόμα,
 Χαίρε, ὦ χαίρε, Ποιητή.

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὸ στίχο
 Ποὺ πλατεῖα τῆ γίς μετρά,
 Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὸν ἦχο
 Ποὺ σηκώνει τὴν καρδιά.

Σ' ἔχει βγάλει ὁ ἴδιος τόπος (1)
 Πούθρεψε τῆ λεπτειὰ
 Καὶ μᾶς ἤρθεσ στρατοκόπος
 Μὲ τοῦ Γύφτου τὸ ζουρνά.

Καὶ μὲ τοῦ ρυθμοῦ τὰμόνια
 Καὶ τοῦ Λόγου τὸ σφυρί.
 Ὡς πουλιὰ λαλοῦν στὰ κλώνια,
 Ἔτσι ἡ ρίμα σου λαλεῖ.

Κάθε ὥραιου πελεγρίνος
 Κάθε ἰδέας προσκυνητής,
 Κάθε στίχος σου καὶ κρῖνος
 Στὸ λιθάδι τῆς Φυλῆς.

Πρὶν προβάλεις τί σκοτάδι,
 Τί μαβρίλα κ' ἐρημιὰ!
 Πρόβαλες κ' ἐφτὺς ὁμάδι
 Στὸ βιολί σου νέα βιολιά.

Τὰ δοξάρια τους σαλέθουν
 Μὲ τριγύμισμα γλυκό,
 Ταιριασμένα συνοδέθουν
 Τὸν ἀπέθαντο σκοπό.

Μὲ τὰ ἡδῶνι φλωροπούλια
 Φτερουγᾶν κοπαδιαστά,
 Ἄστρα ὀλόγυρα στὴν Πούλια,
 Πίσω ἐκεῖνα, Σὺ μπροστά.

Δόξα τῶχεις καὶ καμάρι
 Τὸ Τρανὸ νὰ προσκυνᾶς.
 Μὲ τὸν ἥλιο τοῦ Ψυχάρη
 Σμίγεις καὶ φεγγοβολᾶς.

Δίνετε σφιχτὰ τὸ χέρι
 Μ' ἓνα αἰώνιο φιλί,
 Πρὸς τὸ ροδοχαραμέρι
 Μετωρίζεστε λαμπροί.

Τρίτο ἀστέρι ἀμέσως βγαίνει
 Καὶ χρυσὸ λαμποκοπᾶ,
 Τοῦ Τυφλοῦ ἢ φωνῆ ντυμένη
 Λαλιὰ νέα ἀχολογᾶ.

Πλεβρὰ ὁ Κόπανος τσακίζει,
 Γλυκοπαίζει ὁ Ταμπουράς,

Καὶ κοντὰ σιγοβουίζει
 Ὁ καημὸς τῆς ξενιτειᾶς,

Στοὺς Παλιούς σκοποὺς ποὺ κλείνουν
 Μελωδία παντοτεινῇ
 Καὶ τῆς Ἰωνίας χύνουν
 Μιὰν ἀχτίδα φωτεινῇ.

Κ' ἔρχεται ἄφταστος κατόπι
 Δροσερός ἀθγερνός—
 Καιροὶ φέβγουνε καὶ τόποι
 Μπρὸς στὴν πλώρη τῆς Ἀργῶς.

Καὶ τὴν ἀρμονία ἀκλουθάνε
 Σὲ χορὸ χεροπιαστοί
 Καὶ καθέννας τραγουδάνε
 Στῆ φωνῇ σου ὄλοι πιστοί:

Ρήγας Γκόλφης, Βλαχογιάννης,
 Σκίπης καὶ Βασιλικός,
 Μαλακάσης, Πασαγιάννης
 Κι ὁ Μαβίλης ὁ γλυκός.

Τοῦ Γρυπάρη ἢ χρυσολύρα
 Σ' Ἔσένα ἔχει τὴν πηγῆ
 Κ' ἢ αἰθέρια τοῦ Πορφύρα
 Εἶναι θρέμμα σου κι ἀφτῆ.

Θρέμμα σου ὄλοι, θρέμμα σου ὄλα,
 Σπῆρος σου ἢ ἀνοιξὴ ποὺ ἀνθεῖ
 Μὲ βλαστάρια μυροβόλα,
 Δόξα σου εἶναι, Ποιητή.

Δόξα σου, χαρὰ ὅ,τ' ὑπάρχει
 Κι' ὅ,τι θάρθει ἓναν καιρό.
 Θὰ Σὲ προσκυνοῦν γιὰ ἐθνάρχη
 Καὶ γι' ἀστέρι πολικό.

Γενναῖα ἔστησες τὰ στήθη
 Καὶ σὰν ἄλλος Μωϋσῆς
 Ὁδηγᾶς ἐμᾶς, τὰ πλήθη
 Στῶν ἐνείρω μας τῆ γίς,

Ἀψηφώντας τί φωνάζουν
 Οἱ μικροὶ κ' οἱ ταπεινοί.
 Γύρω λύκοι, σκύλοι οὐρλιάζουν,
 Σένα ὀλόρθη ἢ κεφαλή.

Μὲ τὸ μάτι γυρισμένο
 Πρὸς τὸ φῶς τὸ ἀλαργινὸ
 Βλέπεις ροδοχρυσωμένο
 Τὸ μελλάμενο καιρό,

Καὶ καινούριο κάθε μέρα
 Μὲ ὁμορφιὲς λογῆς λογῆς
 Στὸν ξαθὸ σκορπᾶς ἀέρα
 Τὸ τραγοῦδι τῆς Φυλῆς,

Τὸ τραγοῦδι ποὺ χαδέθει,
 Νανουρίζει καὶ μεθᾶ,

1) Εἶναι γνωστὸ πὺς ὁ Ἐθνάρχης γεννήθηκε στὸ Με-
 σολόγγι.

Μὰ ἀνανιώνει κιόλα, ἀντρείεβει,
Μετωρίζει τὴν καρδιά.

Ἄπο τὴν ψυχὴ βγαλμένη
Τῷ Ρωμιῶνε τῇ γερῇ,
Δυνατὲ κι ἀντρειωμένε
Χαίρε, ὦ χαίρε, Ποιητῇ.

Μόναχο

ΓΛΗΓΟΡΗΣ ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ

Μὴ ἀπ' τὴ λήθη ξεκόβεται στὰ βάρη
Τ' ἀβλάκι ποὺ τὴ ρίζα σου ποτίζει ;
Μὴν ἔφτασες ἐδῶ σὲ ἀνυπαρξία ;

Γιὰ τὴ ζωὴ οἱ καιροὶ πιά σοῦχουν μάθει
Κι δλίμπυι ἢ ἐφτυγιά σου κρυφανθίζει,
Τοῦ νεκροῦ καὶ τοῦ ἀθάνατου ἁρμονία ;

Κέρκυρα. Φλεβάρης

ΒΑΣΙΛΗΣ ΡΩΤΑΣ

ΣΤΟΝ ΤΙΜΗΜΕΝΟ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟ ΠΟΙΗΤΗ ΜΑΣ

Ἄκουσε δυὸ λόγια παρηγορίας ἀπὸ τὰ ξένα :
Τὰ στήθια μας γεμίζουν ἀπὸ συμπάθεια καὶ περη-
φάνεια γιὰ τὸ εὐγενικό σου τὸ πρόσωπο ποὺ τὸ
βλέπουμε μπροστά μας σὰ Σύμβολο.

Ἐπουργικό ἔγγραφο προσπάθησε νὰ τιμωρήσῃ
τὸν ὑπάλλληλο· ἀκόμα καὶ νᾶτανε σωστό, ἀκόμα καὶ
νὰ μὴν εἴτανε ἀστίγρητο, ἀδικαιολόγητο καὶ σοφι-
στικό, ἀσήμαντα τέτοια ἔγγραφο, κοντόφθαλμος ὁ
Ἐπουργός ποὺ δὲν τολμάει νὰ ἰδῇ τὸ ἦθος, νὰ ἰ-
δῇ τὴ γλυκεῖα μορφή τοῦ ἄφροβου Ποιητῆ ποὺ
ἀγκαλιάζει ὀλάκαιρη μέσ' στὴν καρδιά του τὴν Ἐ-
θνική τὴν Ἰδέα, μὲ τοὺς καημοὺς καὶ μὲ τὶς λύ-
πες, μὲ τὶς ἀδολες καὶ ἀγνὲς χαρὲς του, νὰ ἰδῇ κάτου
ἀπ' τὸν ἀσήμαντο ὑπάλλληλο τὸν ἠθικό ἥρωα ποὺ
θέλησε νὰ μάθῃ στὰ Ἑλληνόπουλα τί θὰ πῆ σθέ-
νος, τί θὰ πῆ χαρκατήρας, τί θὰ πῆ λεβεντιά, τί θὰ
πῆ στρατιώτης.

Στὴ θλιβερῇ ὄμως κατᾶσταση ποὺ βρισκόμα-
στε ἀκόμα, τὸν φοβήθηκε ἡ Ἀνόρθωση τὸν ἥρωα,
τὸν τιμώρησε τὸν ὑπάλλληλο.

Τιμημένε Ποιητῆ ! Ἡ λεβεντιά σου δίνει στὰ
λόγια σου ἀκόμα πιά ἀθάνατη ζωὴ.

Ληψία 11 Μαῦου 1911.

ΔΑΜΙΑΝΟΣ ΚΥΡΙΑΖΗΣ
ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΖΗΣ

ΚΥΠΑΡΙΣΣΙ

Τοῦ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ
Μὲ βαθύτατο σέβας.

Μάβρο ψηλὸ καὶ βαθιοριζομένο

Κι ἀκόμα νιὸ κι ἄς ἔχεις αἰῶνες ζήσει

Στὴ γῆ σου πιά δικὸ στέκεις σὺν ξένο,

Σὰ στήλη μαρμαρένια, ὦ κυπαρίσσι.

Φουσκοδεντριά· γρυζολαλοῦνε ὡς βρύση

Τὰ σπουργίτια· ἀεράκι μυρωμένο

Τινάζει ἀμυγδαλάνθη· ἥλιος μεθύσι·

Πῶς εἶσαι ἀτάραχο ἔτσι κ' ὑψωμένο ;

ΜΑΤΙ ΚΑΙ ΜΑΤΙ ¹⁾

Ἀφιερώνεται τοῦ ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΤΗ

Παιδιά τοὺς εἶχα γνωρίσει στὴν Πόλη καὶ τοὺς
δυὸ. Ἄντρες τοὺς ξαναεἶδα στὸ τηλεφάτο μου τὸ
ταξίδι. Δὲν ἔπρεπε ἴσως νὰ σᾶς δηγηθῶ τὰ ἱστο-
ρικά τους· ὁ κόσμος τοὺς ξέρει, θὰ καταλάβῃ ἀμέ-
σως. Ἐπειτα, ἴσως νὰ εἶναι κρῖμα, τέτοιο δρᾶμα
καρδιολογικό ²⁾, ποὺ ἡ ἀνάλυσή του ἢ ψυχολογική
θὰ ἤθελε τόμο, νὰ τὸ συμμαζώξῃ κανεὶς καὶ νὰ
τὸ στενέψῃ σὲ καμὰ δεκαριά σελίδες.

Ἡ μάσσα τους τᾶφταιξε ὄλα. Ἡ μάσσα τους
ἀπαρχῆς ἀναφε ἀνκμεταξὺ τους τὴ ζούλια ποὺ
πάντα ὑπάρχει ἀνκμεταξὺ δυὸ παιδιά, μάλιστα δυὸ
ἀδέρφια. Ἡ μάσσα τους φυσούσε, ὡςπου νὰ κάμῃ
τὴ ζούλια πυρκαγιά. **Ζηλοὶ δέ τε γείτονα γείτονα,**
ποὺ λέει ὁ γέρο Ἡσίοδος. Μποροῦσε νὰ προστέσῃ
κι ὁ ἀδερφός τὸν ἀδερφό. Ἀγκαλιά, μήπως ὁ
ἴδιος δὲν εἶχε παράπονα μὲ τὸν ἀδερφό τὸ δικό
του ; Ἄφου εἶναι φυσικό μας νὰ ζουλέδῃ τὸ γεί-
τονα ὁ γείτονας, ποὺ θὰ βρῆς μεγαλύτερους γει-
τόνους ἀπὸ δυὸ ἀδερφούς ; Ὁ γείτονας ἀγωνίζε-
ται γιὰ τὸ ἀπάγγελμά του ὁ καθέννας· ἀγωνίζεται
γιὰ τὴν ἐξουσία ὁ ἀδερφός, κι ὁ ἀγωνίας μπορεὶ νὰ
γίνῃ θανάσιμος. Στὸ ρωμαϊκό οἱ ψυχὲς κορώνουνε
γλήγορα μὲ τὸν ἥλιο καὶ μὲ τὸ πάθος.

Στὴν Πόλη ἀκουσα πάντα νὰ λένε, σὺν πρᾶμα
ὅπου συζήτηση δὲ χωρεῖ, πῶς μεγαλύτερος ἀπὸ
τοὺς δυὸ Κομινάδες—Κομινάς, τὸ ἐπίθετο τοῦ πα-
τέρα ὁ Νίκος εἴτανε πτωχόμυαλος, πῶς εἴτανε,
πέστε το κιόλας, ἀνόητος. Τόντις, ὁ Νίκος ἔμιαζε
κι ἀπὸ πρώτη ὄψη, σὰ στενοκέφαλος· ἡ καρδιά του
ἕμως ἴσια καὶ δρεθῆ. Ταχτικός, ξακριβολογημένος,
φιλολογοῦσε ὡς καὶ τίς πιά ἀσήμαντες μικροδου-
λειές, μὰ ὅτι ἔκανε, ἔκανε μὲ πάστρα, ἢ ἐργασία
του σκολειὸ μεθοδική, ὡς καὶ στὰ παιχνίδια του
ἀκόμη συγυρισμένος. Ἐταν καθότανε ὥρες δίχως

1) Γράφηκε πρῶτα γαλλικὰ κ' ἔμεινε ἀνέκδοτο.

2) Τὸ γαλλικὸ κείμενο ἔλεγε· drame sentimental. Δὲν ἔβρισκα λέξη νὰ τὸ μεταφράσω κ' ἔβαλα **δρᾶμα ψυχολογικό**. Ἐπειτα συλλογίστηκα πῶς ἀπὸ ἀναλογία μποροῦσε κανεὶς νὰ βγάλῃ σὺν ἔρο **καρδιολογικός**, ποὺ ρωμαϊκά εἶναι ἀπαράλλαχτα τὸ sentimental (ἐπει-
δὴ τὸ **αἰσθηματολογικός** δὲν κάνει). Θαρρῶ πῶς εἶναι ἀπὸ
κινεὲς τίς λέξεις ποὺ στὴν ἀρχὴ σὲ ἐπαύζουσε καὶ δυσκολέ-
θεσαι, ὕστερα ὁμως σοῦ φαίνονται ἀπαραίτητες. Ἐχει
πλῆθος παράγωγα, **καρδιολογία, καρδιολογῶ κτλ.**